

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Hulmáka (soudce zpravodaje), soudce Jana Svatoně a soudkyně Daniely Zemanové o ústavní stížnosti stěžovatele

bytem

zastoupeného Mgr. Michalem Zahutou, advokátem, sídlem Veveří 365/46, Brno, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. října 2024 č. j. 39 Co 267/2024-93, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a České republiky – Ministerstva spravedlnosti, sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2 – Nové Město, jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 – Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. října 2024 č. j. 39 Co 267/2024-93 v části, v níž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. května 2024 č. j. 46 C 106/2023-76, bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k soudu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. října 2024 č. j. 39 Co 267/2024-93 se v části, v níž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. května 2024 č. j. 46 C 106/2023-76, ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Stěžovatel tvrdí, že napadené rozhodnutí porušuje jeho ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti a jejích příloh vyplývá, že stěžovatel se u Obvodního soudu pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) domáhal náhrady škody v podobě účelně vynaložených nákladů na obhajobu (12 716 Kč) a nemajetkové újmy, která mu měla vzniknout v důsledku nezákonného trestního stíhání (42 292 Kč), nepřiměřenou délkou trestního stíhání (26 562 Kč) a výkonem trestu zákazu činnosti (70 000 Kč). Stěžovateli byl v řízení vedeném u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou (dále jen „okresní soud“) pod sp. zn. 2 T 74/2019 uložen trest zákazu činnosti v podobě zákazu řízení motorových vozidel (dále jen „podkladové rozhodnutí“). Vzhledem k tomu, že stěžovatel tento zákaz nedodržel, bylo proti němu zahájeno trestní stíhání pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí. Trestním příkazem ze dne 4. 6. 2020 sp. zn. 1 T 74/2020, který nabyl právní moci dne 18. 6. 2020, mu byl uložen trest zákazu činnosti. Podkladové rozhodnutí bylo následně usnesením Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2020 sp. zn. 7 Tdo 566/2020 zrušeno, stěžovatel byl obžaloby zproštěn. Stěžovatel proto podal návrh na obnovu řízení vedeného pod sp. zn. 1 T 74/2020, v jehož důsledku bylo řízení obnoveno a trestní příkaz byl zrušen.

3. Obvodní soud jeho žalobu zamítl. Jde-li o nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou trestního řízení, dospěl k závěru, že to je třeba rozdělit na dvě části. První část trvala od okamžiku, kdy se stěžovatel o trestním řízení dozvěděl, do nabytí právní moci trestního příkazu. Druhá část pak od povolení obnovy řízení do nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení řízení. Celkem řízení činilo cca 7 měsíců, což považoval za přijatelné. Ohledně náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím a výkonem trestu dospěl obvodní soud k závěru, že si ji stěžovatel přivodil vlastním zaviněním a liknavostí. Ač stěžovateli zcela zřejmě muselo být známo rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým bylo zrušeno podkladové rozhodnutí v krátké časové době od jeho vydání (jeho obhájce se s ním seznámil již 7. 7. 2020), nepodal návrh na obnovu řízení v blízké časové souvislosti. Trestní stíhání v řízení pod sp. zn. 1 T 74/2020 si navíc zavinil tím, že i přes uložený zákaz činnosti (který byl později zrušen) se na svém motocyklu vydal na silnici. O spravedlivosti svého odsouzení patrně sám nepochyboval, což lze dovodit i z toho, že se vydanému trestnímu příkazu nijak nebránil. Nadto pochybení veřejné moci nedosáhlo intenzity zjevně zasahující též do přirozených práv stěžovatele a odčinění prosté újmy není namístě.

4. Městský soud napadeným rozsudkem rozhodnutí obvodního soudu zrušil a věc obvodnímu soudu vrátil k dalšímu řízení v části, týkající se nemajetkové újmy způsobené výkonem trestu a nákladů řízení, a ve zbytku co do částky 81 570 Kč s příslušenstvím jej potvrdil. Městský soud se ztotožnil s hodnocením obvodního soudu ohledně

zamítnutého nároku na náhradu újmy způsobené nepřiměřenou délkou trestního řízení, a tedy tím, že délka řízení byla přiměřená. Jde-li o nárok na poskytnutí zadostiučinění z titulu trestního stíhání a náhradu škody – účelně vynaložených nákladech na obhajobu, poukázal na to, že stěžovatel proti vydanému trestnímu příkazu nebrojil řádným opravným prostředkem, čímž nebyla naplněna podmínka podle § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Smysl ustanovení vychází ze zásady prevence. Nešlo přitom o případ zvláštního zřetele hodný. Stěžovatel navíc svého jednání litoval, o spravedlivosti trestního příkazu nepochyboval, uložený trest přijal, a proto proti trestnímu příkazu opravný prostředek nepodal. Ve vztahu k nároku na nemajetkovou újmu způsobenou výkonem trestu pak obvodní soud pochybil, protože dospěl k závěru, že stěžovatel dostatečně netvrdil či neprokazoval konkrétní nemajetkovou újmu, aniž ho instruktivně poučil podle § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“). V tomto rozsahu tak bylo namístě rozhodnutí zrušit a věc vrátit.

II.

Argumentace stěžovatele

5. V ústavní stížnosti stěžovatel uvedl, že výklad městského soudu o nevyčerpání opravných prostředků považuje za formalistický a nezohledňující ani danou životní situaci stěžovatele. Městský soud se nezabýval tím, zda podání odporu proti trestnímu příkazu mohlo být pro stěžovatele smysluplně využitelným a efektivním opravným prostředkem. Ve lhůtě pro podání odporu stěžovatel nevěděl, že došlo ke zrušení podkladového rozhodnutí. K tomu došlo až cca o měsíc později, po uplynutí lhůty k podání odporu. Podání odporu by vedlo pouze k navýšení nákladů, avšak nebylo by způsobilé přivodit změnu výroků o vině a trestu. K tomu mohlo dojít až po zprošťujícím rozhodnutí v řízení vedeném pod sp. zn. 2 T 74/2019, tedy až v květnu 2022. Z hlediska dopadů do sféry stěžovatele je navíc nerozhodné, že primární příčinou vzniku újmy nebylo pochybení soudů v řízení vedeném pod sp. zn. 1 T 74/2020, nýbrž pochybení soudů v řízení vedeném pod sp. zn. 2 T 74/2019. Stěžovatel dále označil napadený rozsudek za překvapivý. Městský soud totiž své právní posouzení věci postavil na jiném právním názoru, než obvodní soud. S tímto právním názorem stěžovatele nijak neseznámil, a ten proto nemohl jakkoli reagovat. Z nálezu ze dne 11. 1. 2024 sp. zn. III. ÚS 1472/23 plyne, že dospěje-li odvolací soud k závěru o věcné správnosti výroku na základě odlišného právního posouzení věci, musí s tímto odlišným právním posouzením seznámit účastníky řízení a dát jim příležitost se k němu vyjádřit.

III.

Vyjádření účastníka řízení a vedlejší účastnice řízení a replika stěžovatele

6. Ústavní soud si vyžádal vyjádření městského soudu a vedlejší účastnice řízení.

7. Podle městského soudu je ústavní stížnost nedůvodná. Danou otázkou se dostatečně zabýval v bodech 30 až 34 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Rozhodnutí nepovažuje za překvapivé, neboť posuzoval jen naplnění zákonných předpokladů pro přiznání uplatněného nároku.

8. Podle vedlejší účastnice se z obsahu ústavní stížnosti nepodává, zda bylo dovolání podáno či nikoliv. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje, měla by být ústavní stížnost odmítnuta jako nepřijatelná.

9. Ústavní soud zaslal vyjádření městského soudu a vedlejší účastnice stěžovateli na vědomí a k případné replice. Stěžovatel v replice uvedl, že dovolání proti napadenému rozhodnutí nebylo přípustné. To je zřejmé i z poučení obsaženého v napadeném rozhodnutí. Byť potvrzovaná částka přesáhla 50 000 Kč, skládala se z několika dílčích nároků, z nichž žádný potřebné výše pro splnění podmínky přípustnosti dovolání nedosáhl. Vyjádření městského soudu potvrzuje, že stěžovatel nebyl s novým právním posouzením věci seznámen. Stěžovatel znovu zdůraznil, že relevantní právní úvaha – tj. zda podání odporu proti trestnímu příkazu představovalo pro stěžovatele efektivní prostředek právní ochrany – v rozhodnutí zcela absentuje.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní soud shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo napadené rozhodnutí vydáno. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu.

11. Ústavní stížnost není přípustná proti části napadeného rozhodnutí, ve které městský soud částečně zrušil rozhodnutí obvodního soudu a věc mu vrátil, protože v této části nesměřuje ústavní stížnost proti rozhodnutí o posledním opravném prostředku.

12. Ve zbylém rozsahu je ústavní stížnost přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a zásadně není oprávněn zasahovat do jejich rozhodovací činnosti (srov. čl. 83 a čl. 90 Ústavy). V řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) proti rozhodnutí obecných soudů tedy není další přezkumnou instancí. Do rozhodování obecných soudů je oprávněn zasáhnout až tehdy, došlo-li k porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody [srov. např. náleze ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17)].

14. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že součástí práva na soudní ochranu, resp. práva na přístup soudu, je i povinnost poskytnout účastníkům řízení řádné poučení o procesních právech a povinnostech. Je-li účastník řízení nesprávně poučen o nemožnosti podat opravný prostředek, a s důvěrou v toto nesprávné poučení orgánů

veřejné moci jej nepodá, jde o porušení těchto ústavně zaručených práv. Rozhodné přitom není, zda byl účastník zastoupen advokátem, ani že účastník možnost podat opravný prostředek ve skutečnosti měl [srov. nálezy ze dne 7. 6. 2022 sp. zn. III. ÚS 356/22 (N 69/112 SbNU 119), bod 25, nebo ze dne 12. 5. 2020 sp. zn. II. ÚS 3659/19 (N 93/100 SbNU 120), bod 15].

15. Dovolací řízení je omezeno majetkovým cenzem, který je v § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. stanoven na 50 000 Kč. Z judikatury Nejvyššího soudu přitom vyplývá, že pokud se částky uplatněné v rámci jednoho řízení skládají z několika samostatných nároků, odvíjejících se od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z nich povahu samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba vždy zkoumat samostatně, a to bez ohledu na to, že tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a že o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem. Nepřevyšují-li jednotlivé nároky 50 000 Kč, zásadně se na ně uplatní majetkový cenzus.

16. V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 8. 11. 2023 sp. zn. 31 Cdo 1178/2023 Nejvyšší soud dovodil, že pokud v době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí odvolacího soudu je předmětem řízení peněžité plnění převyšující 50 000 Kč skládající se z nároků s tzv. „samostatným skutkovým základem“ samostatně nepřevyšujících 50 000 Kč (které mají původ v téže události), omezení přípustnosti dovolání prostřednictvím hodnotového censu se neuplatní, jestliže se dovolání týká právních otázek, jejichž řešení je těmto nárokům společné (vychází ze skutkového základu těmto nárokům společného). Samostatnost nároků se pak posuzuje podle toho, zda jsou skutečnosti rozhodné pro posouzení opodstatněnosti dílčích nároků rozdílné, třebaže se odvíjejí od téže události (srov. rozsudek ze dne 13. 9. 2022 sp. zn. 30 Cdo 1021/2022, bod 18). V rozsudku velkého senátu Nejvyšší soud uvedl, že rozhodnutí odvolacích soudů má obsahovat poučení o přípustnosti dovolání podle toho, zda v době vydání rozhodnutí odvolacího soudu bylo předmětem řízení peněžité plnění, které v souhrnu převyšuje 50 000 Kč (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1178/2023, bod 66).

17. Ústavní soud se již ve své judikatuře v této souvislosti zabýval situací nesprávného poučení odvolacího soudu o přípustnosti dovolání, ačkoliv z pohledu citované judikatury Nejvyššího soudu přípustnost dovolání připadala v úvahu. Navázal přitom na svou dosavadní a výše zmíněnou judikaturu zabývající se nesprávnými poučeními o nepřípustnosti dovolání. Uzavřel, že pokud písemné vyhotovení rozhodnutí v souladu s rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023 sp. zn. 31 Cdo 1178/2023 neobsahuje poučení o dovolání podle toho, zda v době vydání rozhodnutí odvolacího soudu bylo předmětem řízení peněžité plnění, které se skládá z několika nároků a v souhrnu převyšuje 50 000 Kč, a zda omezení přípustnosti dovolání prostřednictvím hodnotového censu vyjádřeného v § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se neuplatní, jestliže se dovolání týká právních otázek, jejichž řešení je těmto nárokům společné (vychází ze skutkového základu těmto nárokům společného), je tím porušeno právo účastníka řízení na přístup k soudu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. nálezy ze dne 6. 9. 2024 sp. zn. II. ÚS 1679/24). V podrobnostech lze přitom odkázat na závěry tohoto nálezu.

18. V právě posuzované věci stěžovatel uplatnil nároky, jejichž původ byl v proti němu nezákonně vedeném trestním stíhání. Jejich součet přesahuje majetkový cenzus 50 000 Kč. Není přitom vyloučeno, aby stěžovatel formuloval dovolání na základě právních otázek, které by byly některým z nároků dohromady přesahujících 50 000 Kč

společné, a to přinejmenším v rozsahu náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním. Z toho důvodu je na právé posuzovanou věc plně aplikovatelná výše uvedená judikatura. Městský soud proto pochybil, pokud stěžovatele poučil o nepřipustnosti dovolání. Není možné předjímat, jakým způsobem stěžovatel vymezí dovolání ani jak Nejvyšší soud připustnost dovolání posoudí. Městský soud tak zasáhl do práva stěžovatele na přístup k soudu.

19. Pro úplnost lze dodat, že z výše uvedeného nálezu vyplývá i to, že bude-li se stěžovatel řídit poučením městského soudu o připustnosti dovolání za podmínek podle § 237 o. s. ř., a to i tehdy, rozhodl-li by Nejvyšší soud nakonec o nepřipustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., bude Ústavní soud počítat lhůtu k podání případné ústavní stížnosti od doručení rozhodnutí o dovolání (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1679/24, bod 32). Jde totiž především o to, aby stěžovateli nebyl upřen přístup k přezkumu předcházejících rozhodnutí jen proto, že podal dovolání v souladu s poučením, jež se mu dostalo. Tuto situaci je nutné odlišit od podání vadného dovolání, v němž dovolatel nevymezil jeho náležitosti; za takové situace je ústavní stížnost proti rozhodnutí odvolacího soudu návrhem nepřipustným.

VI. Závěr

20. Na základě výše uvedeného Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatele vyhověl a zrušil rozsudek městského soudu v části, v níž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. května 2024 č. j. 46 C 106/2023-76, [§ 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu] bez nařízení jednání. Městský soud po zrušení napadeného rozsudku bude muset napravit své procesní pochybení. Na základě nového poučení bude stěžovatel moci znovu podat dovolání. I proti případnému rozhodnutí Nejvyššího soudu je zachována možnost podat ústavní stížnost, bude-li se domnívat, že došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv.

21. Ve zbytku Ústavní soud odmítl ústavní stížnost v části specifikované v bodě 11 jako návrh nepřipustný podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně 30. října 2025

Milan Hulmák v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Andrea Kovaříková

